

Tari István

Kárpát-kemencei puhulások

Mennyire szeretnek engem!

Az öregasszony harsányan épp az állatait szidta, amikor udvarába léptem. KacsARINGÓS káromkodásán jól szórakoztam. Mindjárt éreztem, nem az indulatok csőrepedésének, csak a magányt tagoló hangos évődésnek vagyok alkalmi tanúja. Éppen ezért szótlanul álltam a latyakban, derűsen várva a fejleményeket.

Az öregasszony az állatok viselkedéséből következtetett arra, hogy valaki áll a háta mögött. Befejezte az állatainak szánt mondatot, aztán megfordult.

Ügyetlenül biccentve indultam feléje.

– Hát téged ki küldött? – rikkantotta mosolyogva, és gyorsan kérdezett egy nevet.

Fejemet rázva nyújtottam kezét. Valóban: ki, ki is küldött engem ide? A sajtóházra gondoltam: az állandóan csörgő telefonokra, a kattogó írógépekre, az elegánsnak tűnő ügyintézésre, a beavatottak magabiztos fellépésére, a létfontosságú ülésekre, eseményekre, melyekhez egyesek hihetetlenül gondterhelten képet vágnak – és zavartan vi-gorogtam.

Az öregasszony kézfogása kemény, férfias kézfogás volt. – Újságíró vagyok – böktem ki, amit annyiszor titkoltam, tán még bele is pirultam. Csodálkozva

nézegetett. Mint egy furcsa bogarat. – Van-e nálad fényképezőgép? – ütött a vállamra. – Van.

– Tudod mit? – karolt belém kisvártatva. – Majd mutatok én neked, öcsém, valamit – buggyant ki belőle a hahota. Leheletén az alkohol szaga érződött. Az arcát fürkészttem. Borzasztóan ráncos arca volt, nem tudtam összeegyeztetni ráncos képét a mozdulataival, melyek egészen fiatalosak, mondhatnám: legényesek voltak. Biciklibelsőből kifoltozott gumicsizmájában hihetetlenül otthonosan mozgott. Az állatai közé vezetett. Elnémultan követtem.

Letérdelt a latyakba, és a tehénnek nyújtotta gubancos, hamuszürke haját. A tehén érdes nyelvvel gyengéden a megöszült kóc felé kapott, sodorintott egyet rajta, mint a száraz fűcsomón.

– Látod, mennyire szeretnek engem az állatok! – röhögte égnek tartott arccal, aztán a térdére csapott, és bemutatta a kant. Óriási kandisznó állt előttem. – No, most figyelj! – szólt rám, kezét a kan szájába dugva. Láttam már ilyent. Néztem pillanatok alatt szétharapható kezét a kan szájában, és újból a sajtóházra gondoltam: az állandóan csörgő telefonokra, a kattogó írógépekre, az elegánsnak tűnő ügyintézésre, a beavatottak magabiztos fellépésére, a létfontosságú ülésekre, eseményekre,

melyekhez egyesek hihetetlenül gondterhelte képet vágnak...

– No, öcsém, most már ezt is látad – markolt a karomba. Asztalhoz ültetett, és a házáról mesélt. Szavait félajultan jegyeztem. Tisztán beszélt, bármelyik politikusunk megirigyelhetné. Mondatai pengtek, mint a jól kiégett téglák.

Alanyaaim zagyva, szétomló, keveréknnyelven előadott szövegeit pelenkázva sokszor gondoltam arra az öregasszonyra.

Miután befejezte a mondókáját, ő is megvendégtelt. A szoba egyik sötét sarkából lábast tett az asztalra. – Meg kell kóstolnod a főztömet – húzott elő az ágy alól egy rumos üveget, csapta le a lábas födelét. A lábasból a romlott étel savanyú lehelete áradt.

– Ilyen körömpaprikást se ettél még! – nyomott a kezembe egy alumíniumkanalat. A gyomorgörcsökre gondoltam. Képzletbéli gyomorgörcsökben fetrengve nyúltam a lábasba. Nem akartam megsérteni.

– Jó szívvel kínálok – biztatott teli szájjal.

Hittem neki, szavaihoz nem férhetett kétség. Undor nélkül nyeltem le az első falatot, azokra a kollégáimra gondolva, akik szeretik megvendégtetni magukat.

Be kell jelenteni!

*„Nem volt csatlakozás.”
(Dszida Jenő)*

Mondja a Fater, hogy menjek velük Erdélybe. Oda keveredett a mi szétszakított Bánátunkból, ott él a bátyja családotul. – Nem mehetek, Fater, most tényleg nem mehetek! Foglalkoznom

köll az Ilonkával! Mert úgy áll a dolog, hogy pont most került kerékvágásba – hárítom az öreget. – Menjen csak a Sógorral, nem köllök én oda annyira, ellesznek maguk nélkülem is – magyarázkodom. Nem akarom, most nem, nem akarom Ilonkát magára hagyni. Ráadásul az öregek már holnap hajnalban indulnának.

– No, akkor segíts! – int magához. – Nyakon kéne böknöni egy rőfit.

Kimegyünk az ólba, nyüzögnek körülöttünk a malacok.

– No, egy nagyobb, hogy ne csak a bőre süljön össze!

– Ez jó lesz?

– Jó. Jó nagy köll, mert nagyon nagy a baj az olájoknál.

Fölrántom a kiválasztottat, megy a dolog, ugye, nem először csinálom: nejlonszákban a forró víz és a röfi pillanatok alatt kibelev. Aztán átugrom vele a pékhez, lökje be a kemencébe. Gyönyörűen meg is sül a röfi, addigra a Fater meg a Sógor már elég jól állnak. Húzogatják a határokat is. Bepakolom nekik a sült malacot a hátizsákba, két üveg eperpálinkát is melegíthet ott a röfi. Aztán hajnalban fölszállnak a sínbuszra és irány a határ, Zsombolya, onnan Temesvár, aztán Székelykocsárd, Marosvásárhely, Szászrégen...

Tíz nap múlva érnek haza. Megyek elébük. Segítenék nekik a hátizsákok cipelésében. A sverckommerc – ahogyan mi nevezzük a csempésző üzletelést, össznépi cserekereskedést, csencselést – már nagyban megy a nyolcvanas években. A fazekak, lábasok, étkészletek mellett az olájoknál beszerezhető olcsó bőr számít itt nálunk, Bánátban, nagy üzletnek. Jönnek is a Faterék, már messziről fölismerem őket, nagy darab emberek, imbolyognak is rende-

sen. Rettenetesen ki vannak készülve. Otthon pálinkát kérnek, azonnal, nem is kicsit. Sokat. A rokonság is összeszalad, mindenkit érdekelnek a friss hírek, a részletek. Magukba meredten isszák a pálinkát.

– Szerencsésen átérték a határon?

– Át.

– A vámosok?

– Nem akadékoskodtak.

– A vonat?

– Ment.

– Nem lopták el a csomagokat?

– Az egyik mindig vigyázott rájuk, amíg a másik oda volt a null-nullban.

Székelykocsárdon nem volt csatlakozás.

Több órán át kellett várakozniuk. Bementek a restibe, ott is sokan voltak. Cujkát rendeltek, fejenként egy decit. Már erre is többen fölfigyeltek. Közben nagyon megéheztek. Néhány kőkemény, kukoricalisztből sült pogácsát vehettek volna ott, nézegették is egy darabig azokat a pogácsákat. – Nálunk ezeket a disznók sem ennék meg – állapították meg egymás közt csöndesen, még egy-egy deci cujkát rendelve. Nem akartak a sült malachoz nyúlni, szerették volna, hogy minél több jusson belőle a rokonságnak. Ám a pálinkától még jobban megéheztek.

Végül a Fater intette magához a pincért.

– Bocsánatot kérek, ha itt nincs étel, akkor ehetünk mi a saját kosztunkból? – kérdezte tőle.

– Persze – bólintott a pincér barátságosan.

No, akkor elővették a hátizsákból és kitették a malacot az asztalra, zsebükből előkerültek a bicskák és elkezdtek falatozni. A restiben mindenki őket nézte elnémultan.

– Úgy látom, elég népszerűek vagyunk itt – mondta a Sógor szerbül a Faternak.

A restiben mindenki őket, no meg inkább a sült malacot bámulta. Elég szép példány volt az a sült malac, mely egy kicsit megereszkedve ugyan, de elfoglalta az egész asztalt. Egyikük a feje felől, másikuk a farka felől kezdte el önni. A sült malac hasából előkerült az eperpálinkás üveg, azt is meghúzogatták: sokkal, de sokkal jobb volt, mint a resti vacak pálinkája.

Miután jól belaktak, kérdik a pincértől: van-e sör?

A pincér csak a fejét rázza, a malacra meredve. De az egész resti bámulja ám a malacot. Odalép hozzájuk egy idősebb ember. – Uraim! – mondja nekik megrendülten –, én már harminc éve nem láttam sült malacot. – Kóstolja meg, bátyám! – Nem, nem! – szabadkozik. Végül az unokájának kér egy kis darab húst.

Aztán egy asszony integet: majd ő szerez sört! Térül-fordul és négy üveg sört hoz. Ő sem akar a malacból önni, hosszú rábeszélésre csak a fülét kóstitolja meg.

Közben a Sógor kimegy a null-nullásra vizelni. Még be sem fejezi rendesen a dolgát, amikor a háta mögött megszólal egy hang magyarul: – Maguk itt Románia ellen uszítanak! Provokálják a békés román népet! – bök keményen a Sógor oldalába. Miután a Sógor elteszi a szerszámát, megfordul és akkorát leakaszt neki, hogy az ajtóig repül. Addigra már a Fater is ott áll az ajtóban, és visszaküldi az alakot a Sógornak. Elég az hozzá, hogy a Sógor, miután a földre küldi, ráugrik az alakra, még a Fater is rúg rajta néhányat.

A megkezdett sült malac úgy állt az asztalon, ahogyan magára hagyták, ám gyorsan cihelődniük köllött, mert megérkezett a vonatuk. A vonaton igazoltatják őket, aztán megérkeznek Marosvásárhelyre. Ülnek ők ketten a vásárhelyi állomáson, várják a Régenbe tartó vonatot, közben megszólítja őket magyarul egy civil ruhás férfi. – Maguk azok a vadrácok? Kövessenek! – Nem megyünk mi sehová – mondják neki. A civil ruhás valami igazolványfélét mutat nekik, hát megindulnak vele.

– Tudják azt, hogy leütöttek egy szekust? – kérdik tőlük.

– Nem tudjuk. Honnan tudnánk?

– Nem tudják azt, hogy az az ember a rendőrségnek dolgozik?

– Nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy baszogattott bennünket a klozeton.

Aztán kiengedik őket. Eléri a vonatot. Leszállnak Régenben. Taxiba ülnek. Ahogy megérkeznek a rokonokhoz, már egy román rendőr is ott terem. – Üljetek le! – ripakodik a Fater a rendőrré. – Oszt igyál ebből a jó, bánáti epörpálinkából – kínálja a Sógor a székre nyomva.

A háziak halálsápadtak.

A rendőr meg iszik. És egyre vidámabban mutogat. Egyre vidámabban emlegeti: be kell, be kell jelenteni, be kell jelenteni...

Az az egy már biztos: be kell jelenteni!

Még jó, hogy be kell jelenteni – bökdösik a levegőt.

Mi lenne itt, ha nem kéne bejelenteni?

Puffant a szerszám

Nagyon szerettem, ma is szeretem a disznókat. Culi meg Cuci – ilyen ne-

veket adok, de csak az anyakocáknak. Istenem, volt egy anyakocám, annak hétszer volt malaca. Azt a kocámat, amikor elvitték, megsirattam.

Én is árva gyerek voltam. Ötéves koromban meghalt az édesapám. Akkor jöttünk ide, Földvárról Óbecsére. Itt, a nagymamáméknál is rengeteg jószágot tartottak. Kisgyerekként már kora reggel az istállóban voltam. A lovaknál, a teheneknél időztem. Akkoriban sok disznót tartottak az emberek. Kiskölökként mindenütt szaglászta, mindent meglestem, minden hová bebújtam. Megszerettem a galambokat is, a nagybácsim vett nekem galambokat, nagyon szerettem velük szórakozni. Ma is vannak még galambjaim. Megszoktam, nagyon megszerettem az állatokat. A róluk való gondoskodás is szép lassan kialakult bennem.

Akkoriban sok kukoricát termesztettek, a kukoricák között sok tök nőtt nagyra. Rengeteg tököt aprítottam annak az öt-hat marhának. Baltával aprítottam a fekete héjú tököket. Előbb kettőbe vágtam őket, kiszedtem a magjukat, öt-hat tök kimagozása után aprítottam föl őket. A tökök magját a padlásra szárítottuk, az olajgyárban vették át a tökmagot, a kefégyár környékén volt az olajgyár. Olajat is kaptunk érte meg tökmagpogácsát. Csak száraz magot vettek át, a kemencében is szárítottuk a magot.

Hazaértem az iskolából. – Csókolom, jöttem! – Jól van kisfiam – hallottam, és már hajítottam is el a táskát és szaladtam ki tököt aprítani. Inasként is, délben hazaértem, déltől háromig az állataink körül szorgoskodtam. Kereskedőinas voltam, délután is vissza kellett mennem dolgozni.

Tizenhat éves voltam, amikor újból férjhez ment az édesanyám. A mostohaapám nem nagyon szerette a disznókat, valahogy, megszokásból megtúrte őket. Akkoriban már leszolgáltam a katonaságot, és örömmel foglalkoztam a malacokkal. Hat malacunk volt, közülük két malac nagyon szépen kifejlődött. Feketéek voltak, fehér szívvel a homlokukon. És éppen akkoriban kezdtek el búgni, kezdték el keresni a kant.

Nagy örömömről összefutottam a Deszkás Pali bácsival: – Pali bácsi, van két gyönyörű nőtényem, megpróbáljuk? – Hát lehet, próbáljuk meg, amott már megjártuk, nem vette föl a nőtény a kant – magyarázta az öreg. Meg is hágattam én mind a két malacunkat.

– Nézd, milyen szépen gyarapodnak a malacaink! – mondogatta a tata. – Az a két fekete meg elhagyja a többit. Te gyerek, nem hasasok ezek a malacok? – De igen, tata! – Hú! Azt az úristállóját, tudhatnád, hogy nem szeretem az anyakocát, nekem nem voltak anyakocáim. – Nem baj, próbáljuk meg. Aztán meg is fiadzottak a kocáim, hat meg hét malackánk lett, kiengedtem őket, csináltam nekik egy hosszú vályút, az öregem is megenyhült. Zsebre tett kézzel nézte őket. – Ejnye, de szép bandák! – hajtogatta. – Ugye, hogy szépek? – kérdezgettem. – Szépek. Nagyon szépek.

És azóta nekem mindig van anyakocám. Amikor megnősültem, akkora

anyakocám volt, hogy a tyúkólban nem tudott megfordulni.

Aztán jött egy rosszabb időszak, amikor ráfizetés volt az állattartás. No, én is belecsúsztam a válságba: kiirtottam az anyakocáimat. Áadtam a disznóimat. Hétfői nap volt. Arra gondoltam, ha a többiek megvannak disznó nélkül, én is megleszek. Még ma is emlékszem rá, megyek azokban a napokban az ól felé. Senki sem jelentkezik az üres ólból. Szombaton bejön hozzám a cigány. – Most hoztam a malacokat a szállásról, köllenek, kiskomám? – Hol vannak? – Itt vannak, a kocsiban. – Köllenek, hogyne köllénének!

Hát így jártam. Csak négy öt napot tudtam megenni disznó nélkül.

Szombaton már tele lett étellel, nyüzsgéssel az ólam, nekem meg hétfőn indulnom kellett a tengerre, a vállalatomtól akkor kaptam tíz napos nyaralást. Az asszonyom csak mosolygott rajtam, már utazás közben is írtam egy lapot haza: mi van a malacokkal?

Most az ősszel szintén eladtam egy nagy anyakocát, odamentem hozzá, mielőtt megjött volna a hentes, hosszan megvakargattam. – Culikám – mondogattam neki, miközben megérkezett a hentes. – Pá-pá! – búcsúztam el tőle, aztán elfordultam.

És már puffant is a szerszám: fejbe lőtték szegényt!

